

KAAP HOORN JOURNAAL

Stichting Nederlandse Kaap Hoorn-vaarders

website: www.kaaphoornvaarders.nl • e-mail: info@kaaphoornvaarders.nl

NR. 5
DECEMBER 2005
ISSN 1572-7769

De bemanningsleden die Kaap Hoorn hebben gerond ontvingen uit handen van de voorzitter de penning en het bijbehorende certificaat.

Naast Jaap Waterdrinker, lid van de adviescommissie Kaap Hoorn-ronningen, staan (v.l.n.r.): Joost Reedijk, Jan Carree, Sjoerd Rotmans, Wim Berkhof, Thijs Hagoort, Seth Albarda en Harko Lambarts.

450! **T**ot ons grote genoegen mochten wij tijdens de jaarbijeenkomst onze 450ste begunstiger bekend maken, een mijlpaal in de geschiedenis van onze Stichting. Hoewel daar bij opgemerkt moet worden dat wij ons misschien iets te snel rijk rekenen, omdat nog niet alle donateurs hun bijdrage hebben gestort. Maar toch een goed teken! De jaarbijeenkomst werd weer goed bezocht en kapitein Kars heeft met zijn nieuw ontdekte zeestromen in Straat Magelhaen de nodige discussie te weeg gebracht. Wij overwegen in een volgende bijeenkomst het onderwerp nogmaals aan de orde laten komen. Het optreden van de zeezeiler en Kaap Hoorn-ronder Mark Slats was verfrissend.

Maar we hebben ook zorgen die niet direct binnen de vereniging liggen. Het reserveren van de Schouwburg 'Het Park' is niet zo vanzelfsprekend meer als voorgaande jaren en moet al ver van te voren plaats vinden. Het Scheepvaartmuseum sluit volgende zomer voorlopig zijn deuren voor een ingrijpende verbouwing. We kunnen dan een aantal jaren niet meer in de filmzaal van het museum terecht. Wij zoeken naar oplossingen. Wij zijn niet van zins de succesvolle bijeenkomsten, zoals die door de oprichters van het eerste uur Chris Offringa en Humphrey Hazelhoff Roelfzema in gang zijn gezet, op te geven.

Verder hebben wij alleen maar gunstige berichten. De zolder is verbouwd tot een prachtige moderne archiefruimte en via een uitschuifbare elektrische trap goed bereikbaar. We hebben nieuwe moderne

hard- en software kunnen aanschaffen. De belangrijkste films over de grote zeilvaart zijn van video op DVD overgezet. Zo kunnen we voor kleine groepen presentaties houden in de Regentessenkamer. Ook zijn er ver gevorderde plannen om de Kamers meer thematisch in te richten, om zo onze collectie beter aan het publiek kunnen presenteren.

Maar voor alles geldt, het kan niet zonder uw enthousiaste steun. Het is een genoegen om van deze Stichting voorzitter te zijn.

Drs. Ronald J. de Jong, voorzitter

Kapitein P. Kars maakte met zijn lezing over 'onderzeese zeestromingen in de Straat Magelhaen' de tongen los.

AGENDA

18 januari 2006	Wachtloperssociëteit, oudheidkamer Achterom 17, Hoorn
15 februari 2006	Wachtloperssociëteit, oudheidkamer Achterom 17, Hoorn
18 februari 2006	Februarilezing, Scheepvaartmuseum Amsterdam
15 maart 2006	Wachtloperssociëteit oudheidkamer Achterom 17, Hoorn
<i>(onderwerpen worden later bekend gemaakt)</i>
april / mei 2006	Opening oudheidkamer
Iedere woensdag
van 11.00 - 16.00 uur
juni 2006	Presentatie jaarpublikatie
<i>(precieze datum nog niet bekend)</i>
juli / aug. 2006	Seizoensopening oudheidkamer Achterom 17, Hoorn
Iedere woensdag
van 11.00 - 16.00 u.
Iedere zondag
van 13.00 - 16.00 u.

Heiner Sumfleth

- laatste Grand Mât van de A.I.C.H. -
„Crossed the Bar”

Op 18 oktober 2005 is Heiner Sumfleth, de laatste “Grand Mât” van de Amicale Internationale des Capitaines au Long Cours Cap Hornier St. Malo (A.I.C.H.), in zijn woonplaats Rissen (Duitsland) overleden.

Sumfleth stamt uit een familie van zeelieden en loodsen uit Cuxhaven. Als jong zeeman rondde hij Kaap Hoorn aan boord van de “Priwall” vier maal. ‘Het was er eeuwig nat en koud. Over de gevaren dachten we nauwelijks na, daar waren we veel te jong voor. Onze vriend was de albatros, net zo als de haai onze vijand was’, schreef Heiner Sumfleth. In 1996 werd hij verkozen tot ‘Grand Mât’ van de AICH. Hij zou dat blijven tot 2003 toen in St. Malo de Amicale werd opgeheven. Heiner Sumfleth werd alom geprezen vanwege zijn aimabel optreden.

Het bestuur van de Stichting Nederlandse Kaap Hoorn-vaarders heeft zijn deelneming bij de familie van de overledene uitgesproken.

Heiner Sumfleth is 84 jaar geworden. Begin december is zijn as over de Noordzee uitgestrooid.

Heiner Sumfleth

Mark Slats

tiende
Kaap Hoorn-schipper

Op 16 oktober jl. ontving Mark Slats uit handen van burgemeester O. van Veldhuizen van Hoorn de Kaap Hoorn-trofee. Hij was daarmee de tiende Kaap Hoorn-schipper die deze eer te beurt viel.

Mark Slats ontving de Kaap Hoorn-trofee uit handen van burgemeester Van Veldhuizen

De complete lijst van schippers ziet er nu als volgt uit:

Dirk Nauta (4 rondingen)

Eilco Kasemier

Cees den Hartoog

Jan Wit (2 rondingen)

Dick van Anandel

Conny van Rietschoten
(2 rondingen)

Henk de Velde (3 rondingen)

Roy Heiner

Klaas Gaastra en

Mark Slats

Recensies

BEMASTUNG UND TAKELUNG DER SCHIFFE

HERUITGAVE VAN

MIDDENDORFS STANDAARDWERK, 1903

In 1900 waren het stoomwerktuig en de schroef overtuigend doorgebroken in het vrachtvervoer over zee. Alle aandacht en innoverende inspanningen richtten zich op de verdere verbetering van die techniek. Aan de zeilvaart besteedden de ingenieurs weinig aandacht meer. Toch werden in sommige landen, o.a. in Duitsland, nog vrij veel en vooral ook zeer grote stalen zeilschepen gebouwd voor massavervoer van grondstoffen en halfproducten.

De directeur van het classificatiebureau Germanische Lloyd, F.L.Middendorf, constateerde dat het extrapolierend tekenen van zeilplannen op ervaringsbasis en het ambachtelijk dimensioneren der tuigonderdelen, niet meer pasten in de moderne productiewijze en evenmin in de klassering voor verzekeringsdoeleinden. Dit besef bracht hem tot het samenstellen van een systematisch boekwerk waarin achtereenvolgens de stabiliteitsleer (als basis voor het zeilplan), een aantal scheepsontwerpen (als voorbeelden), en tenslotte een serie normaaltekeningen (voor tuigonderdelen) worden gepresenteerd.

Voor liefhebbers, die zich in de zeilende vrachtaart verdiepen, is ‘Middendorf’ een inzichtgevend werk, dat steeds weer, naar aanleiding van allerlei zaken, ter hand wordt genomen. Oude edities zijn zeld-

zaam en duur. Het is gelukkig dat de APA-FONTES PERS, Postbus 806, 1000 AV Amsterdam een herdruk heeft verzorgd.

Het boek kan besteld worden via het e-mailadres: orders@apa-publishers.com. Het kost € 85,=.

-hhr

WIND IN DE ZEILEN

SCHEEPSTEKENAAR JACOB SPIN (1806-1875)

DOOR BRAM OOSTERWIJK

ISBN 90-75352-61-1

Van de auteur van dit boek ontvingen wij een exemplaar van het boek ‘Wind in de zeilen, scheepstekenaar Jacob Spin (1806-1875)’

Vergeleken met het in 1974 uitgebrachte boek over deze bekende scheepsportrettist door C.J.W. van Waning, indertijd verschenen bij uitgeverij Kolff, zijn genealogische gegevens toegevoegd. De weergave van Spins waterverftekeningen bereiken echter niet de kwaliteit van de reproducties door Kolff. Wel is er nu meer vermeld over kapiteins en reizen van elk schip. Dat is voornamelijk te danken aan gegevens verstrekt door de velen van onze lezers bekende deskundigen (en begunstigers van onze Stichting) Sikko Parma en Bram Belder. Op de scheepstechnische uitleg is hier en daar nog wel wat aan te merken, maar bij welk nieuw boek is dat niet het geval.

‘Wind in de zeilen’ is uitgegeven door Francis Productions, Postbus 30166, 3001 DD Rotterdam. Tel. 010- 405 22 3, e-mail: info@francisproductions.nl 192 pagina’s, met zeventig scheepstekeningen in kleur. Het boek kost € 49,50.

-hhr

Aanwinsten

DE REIZEN VAN JAMES COOK DE EERSTE NEDERLANDSE UITGAVE (1796-1803)

Tussen 1796 en 1803 verscheen in dertien dikke delen de Nederlandse vertaling van de ontdekkingsreizen (1768-1779) door James Cook. Een volledige serie van deze zeldzame en rijk geïllustreerde boeken is tijdens de jongste oktoberbijeenkomst aan de Stichting geschonken door oud-gezagvoerder P.J. Teensma. De tekst is samengesteld uit de verslagen van kapitein Cook en de wetenschappelijke expeditieleden. Die laatsten hebben de bezochte kusten en

eilanden, hun natuurlijke gesteldheid en bevolking omstandig beschreven en door gravures in beeld gebracht. Het belangrijkste resultaat van de reizen was echter dat de toen nog voorkomende grote onzekerheden in het bestaande wereldbeeld uit de weg waren geruimd. Daarmee, en door zijn beleid, zeemanschap en hydrografische opnamen, is James Cook de beroemdste navigator uit de maritieme geschiedenis geworden.

Reeds op de eerste uitreis is Kaap Hoorn gerond. Bijgaand overzichtskaartje geeft de track van de expeditie aan. Het noorden is naar rechts gericht, zodat Kaap Hoorn links boven het midden is te zien. Baaien werden apart in kaart gebracht en van de kusten beoosten Kaap Hoorn landaanzichten getekend. De geografische lengte van o.a. Kaap Hoorn kon nauwkeurig worden vastgesteld. Dat was mogelijk doordat deze expeditie als eerste beschikte over in Greenwich tijd getabelleerde 'maansafstanden' (hoeken tussen zon en maan), die aan boord door de daartoe ontwikkelde sextant kon worden gemeten en vergeleken met de aan de zon bepaalde plaatselijke tijd (tijdverschil is lengteverschil). Een scheepschronometer was deze eerste reis nog niet meegenomen omdat het prototype van zulk een mechanische 'tijdbewaarder' nog onvoldoende was getest en daarna nog een kopie zou moeten worden gemaakt.

Voor onze nautisch-historische stichting is deze serie een belangrijk bezit, waarvoor wij de heer en mevrouw Teensma ten zeerste danken.

-hhr

DE 'HARMONIE' IN GUAYAQUIL, 1824

Na de Franse tijd duurde het geruime tijd voor de Nederlandse koopvaardij weer in alle werelddelen actief was. Voor Zuid-Amerika begon dat in 1820. Het betrof toen nog alleen de oostkust. Doch in 1823 kon het Amsterdamse fregat 'Harmonie' in Rio de Janeiro een lading krijgen voor Callao in Peru. Als eerste Neder-

landse schip na bijna een volle eeuw, rondde het daarop Kaap Hoorn en zeilde langs de westkust noordwaarts.

Van deze belangwekkende reis maakte de gezagvoerder, kapitein H.J. de Bloom, een uit zijn zeejournaal afgeleide beschrijving. De Duitse tekst (De Bloom was een Oostfries) werd in 1979 in druk gegeven door de uitgeverij Egon Heinemann te Hamburg. Een exemplaar van dat boek kon onlangs voor onze bibliotheek antiquarisch worden verworven.

De 'Harmonie' werd in Callao gevorderd door het leger der Independenten. Door hun politiek leider, Simon Bolivar, werd De Bloom een tijdcharter opgelegd voor troepenvervoer. Zes maanden verrichtte de 'Harmonie' die gedwongen dienst op de kust van Peru. Na afloop werd het overeengekomen bedrag in contanten uitbetaald. De Bloom kocht in Guayaquil een partij cacaobonen om mee terug te nemen naar Europa. Het laden daarvan uit een balsavlot wordt getoond op de oude waterverftekening, gereproduceerd uit het boek. De 'Harmonie' is uitgebeeld tussen een Peruaanse en Chileense koopvaarder, waarschijnlijk om de verbondenheid met deze jonge staten te onderstrepen.

-hhr

Februarilezing

Op 18 februari 2006 vindt, voorlopig voor de laatste maal, de februarilezing plaats in de filmzaal van het Nederlands Scheepvaart Museum. Het thema van de lezing is 'oude en nieuwe navigatie'. Wij hebben twee bijzondere sprekers uitgenodigd. De nieuwe navigatie zal behandeld worden door Harry Tabak, de kleinzoon van een Kaap Hoorn-vaarder en donateur van onze Stichting.

Harrie was projectleider bij het Kenniscentrum van het Loodswezen. Hij heeft een belangrijke rol gespeeld bij het onderzoek naar elektronische assistentie bij het aanlopen van havens voor loodsen en kapiteins: de z.g. Innovative Portable Pilot Unit (PPU), een laptop waarmee de loods of de kapitein alle relevante gegevens voor het varen in nauwe vaarwaters bij de hand heeft. Hij neemt ons mee in de nieuwe wereld van elektronische navigatie.

Deze uitgave kwam mede tot stand dankzij de financiële ondersteuning van Zeeman Vastgoed

Zeeman Vastgoed
ontwikkelen om te leven

De voorzitter van onze Commissie voor de Collectie en Documentatie, Humphrey Hazelhoff Roelfzema, gaat terug naar oude tijden en schetst een geheel ander beeld van de hulpmiddelen die eeuwen geleden de zeeman ter beschikking stonden.

Begin januari ontvangt u de uitnodiging voor deze lezing. En, zoals u weet: het aantal plaatsen is zeer beperkt. Het is dus zaak dat u zich zo spoedig mogelijk aanmeldt!

-Rjdf

Nieuws uit de Stichting

NIEUWE BEGUNSTIGERS

Tussen 1 juli 2005 en 1 december 2005 mochten wij de volgende nieuwe begunstigers begroeten:

A. van Dijk, Hoorn; J. de Rijk, Geertruidenberg; mevr. M. v. Cappellen-v.d.Hoog, Krimpen a.d. IJssel; A. de Graaf, Heerlen; F.J. Hardebol, Alblasterdam; J. Reedijk, Baarn; W.J.F. Koopman, Aalsmeer; G. Weltevreden, Bovenkarspel; P.Smit, Zwolle; D. Louwman, Hoorn en W. Goemans, Oegstgeest.

Er waren 2 opzeggingen. Het totale bestand aan donerende begunstigers is gestegen tot 453 personen. Het directe relatienetwerk van de Stichting omvat thans 33 personen en organisaties.

SOCIËTEITSBIJENKOMSTEN WACHTLOPERS

Op 9 november j.l. werd met de wachtlopers, het bestuur en de commissie voor collectie en documentatie de jaarlijkse evaluatie van het seizoen gehouden. Op de openingsdagen van onze Kamer werden ongeveer 1000 belangstellenden ontvangen.

Tijdens de bijeenkomst werd door drs. Cees Paul een zeer boeiende verhandeling gehouden over "Het loodswezen in het Noorderkwartier tijdens de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden". Het geheel werd afgesloten met "schoot aan" en een gezamenlijke lunch in het historische Waaggebouw in Hoorn.

Voor 2006 zijn de data voor de sociëteitsbijeenkomsten: 18 januari, 15 februari en 15 maart.

RENOVATIE VAN DE ZOLDER

De grote zolder direkt gelegen boven de Kamer is door de eigenaar Intermaris Woondiensten (de voormalige Woningstichting Hoorn) geheel in overleg met ons heringericht als werk- en archiefruim-

te, door het aanbrengen van een plafond, isolatie rondom, verlichting en verwarming. De lange houten uitschuiftrap is vervangen door een elektrische installatie. De ruimte is ons om niet beschikbaar gesteld. Van de totale investering van circa €15.000,- heeft Intermaris ons een derde deel van de kosten geschonken, een aantal maritieme fondsen heeft eveneens een derde toegezegd. De stichting zelf tenslotte heeft een derde van de investering voor haar rekening genomen. De documentatie- en collectiecommissie heeft inmiddels de ruimte in gebruik genomen.

Het in Kaap Hoorn Journaal nr. 4 al aangekondigde plan m.b.t. het permanent tentoonstellen van de belangrijke overzeiler is gerealiseerd. De Stichting Kerkmeijer-De Regt in Hoorn heeft ons de speciaal vervaardigde ovale glazen plaat geschonken. Wij zijn deze Stichting daarvoor zeer erkentelijk.

STICHTING NEDERLANDSE KAAP HOORN-VAARDERS

Bezoekadres

Achterom 17, Hoorn (*Oudheidkamer*), tel. 0229 215 964

De Oudheidkamer is geopend van 1 april t/m 30 september op woensdag van 11.00 tot 16.00 uur; van 1 juli t/m 31 augustus ook op zondag van 13.00 tot 16.00 uur. Daarnaast voor groepen alleen op afspraak.

Secretariaat

Postbus 1016, 1620 KA Hoorn

Bestuur:	R.J. de Jong (voorzitter)	tel. 072 5118590
	G. van der Meer (secretaris)	tel. 0229 245443
	Ph. Sollman (penningmeester)	tel. 0229 230028
	K. van Louvezijn (alg. zaken)	tel. 0229 246960

E-mail: info@kaaphoornvaarders.nl

Website: www.kaaphoornvaarders.nl

Het bestuur wenst alle begunstigers prettige kerstdagen en een gezond en voorspoedig 2006 toe!

